

IZPAHNJENI TRENUTEK POGLED NA *PROSTI PAD*

Predstavljajmo si deteritorializacijo, ki je posledica mobilizacije. Mobilizacije vsega, od kapitala in oblasti, prek dobrin, storitev in informacij do kriminala, tveganja, zdravja in seveda naših teles. Vse stvari, ki so, so v gibanju. Predstavljajmo si vse to gibanje prikazano v enem kadru iz ptičje perspektive Google maps. Povečava se zmanjšuje, slika se počasi oddaljuje. Vse to navidez naključno gibanje, mrgolenje in brbotanje mobiliziranih entitet, od bakterije na neki roki do finančnih transakcij na Wall Streetu poprijema obliko spirale. In sicer tiste navzdol obrnjene, nevzdržne in nepopustljive spirale prostega pada. Gre za staro zgodbo, tisto o Prometeju, njegovem maloumnem bratu in nekem ognju. Oziroma o moderni dobi, ki temelji na permanentni tehnični inovaciji.

Začetek je bil obetaven. Obračunali smo s tradicijo in drugo kolektivno navlako ter z razprtimi krili poleteli v dobo jedrskega holokavsta. Pozneje smo opravili tudi z različnimi modernističnimi projekti v stilu nacionalne države in totalitarne ideologije. Na tej poti samoizpolnitve, samouresničitve in samoosvoboditve se je nekaj zalomilo. V vročici hegelijanske noči smo namreč osebno svobodo zamešali za nesmrtnost. Iz želje po drugem smo si s hlastanjem za prvim izbili tla izpod nog in se znajdlji v - prostem padu. Naša osvoboditev je potekala na relaciji laboratorij - tovarna, pri čemer je mobilnost nadomestila sedentarnost, funkcionalnost požrla avtentičnost in individualnost pohodila skupnost.

Ni ga hujšega prekletstva kot življenje izobčenca, izgnanega v temo in mraz osame. Družbeno politična emancipacija posameznika, čeprav lepa na papirju, ni nič drugega kot prostovoljno izgnanstvo. Asketsko idealizirani manko na stran, vonj po gorenju idolov pomeni, da je napočila doba identitete. Beseda, ki je pred dobrim stoletjem sploh ni bilo na ontološkem horizontu, se zdaj nahaja v fokalni točki naših življenj. Problematiziranje identitete, njeno iskanje in z njo ukvarjanje je povsem moderni izum. Zmaga "jaz" nad "mi" neizogibno vodi v izgubo smisla in občutka pripadnosti. Bedastemu "jazu" je to celo všeč.

Še vedno sicer nismo našli tehnološke rešitve problema individuacije, čeprav naši največji umi ravno delajo na tem. Medtem ko čakamo na odrešitev pa imamo na voljo substitut potrošništva. Tako človeško, vse preveč človeško patetično je videti, ko si ljudje gradijo identiteto na osnovi tega s kom se onegavljajo, s čem se pitajo, s pomočjo česa se premikajo okoli, kako zdravo živijo in drugih banalnih oblikah potrošnje vsakdanjika. Celo bog, če nadaljujemo s parafrazo arheologa miselnosti, nima pametnejšega opravila, kot da se ukvarja s svojim banalnim vsakdanjikom. Nič čudnega torej, da smo ga upokojili.

Ker moderna doba temelji na prej omenjeni permanentni tehnološki inovaciji, se objekti simbolne in materialne potrošnje nenehno spreminjajo. Tako identiteta od danosti postane proces in se utekočini v prometejsko večno ponovno izumljanje in iskanje sebe. Problem prostega pada identitete je v resnici problem mobilizacije življenja, ki nas kot rondo iz pekla sili v nenehno odločanje, izbiranje in seveda tveganje posledic. Dva mnogotera Francoza bi temu rekla, da živimo precej shizofreno.

Če na prvi pogled naša življenja potekajo "normalno", pa nam pogled od zgoraj razodeva grozljivo distopičnost sedanosti. Nenehno izbiranje, iskanje in izumljanje sebe, svojega življenjskega sloga in poklica pomeni življenje pod stalnim pritiskom, v napetosti vzdrževanja neke efemerne samopodobe. V osrčju distopije se nahaja konzumacija tehnologije, ki je postala obvezujoča izbira, in zaradi katere je naša percepcija časa-prostora zgoščena na neskončni trenutek, ki je v resnici inverzija širokega kadra iz ptičje perspektive.

V takšnih razmerah je prepad med objektivno in družbeno ustvarjeno realnostjo vse večji. Živimo izpahnjena in izmeščena življenja odtujenih dronov, ki minevajo v čakanju, da se zgodi nekaj izrednega, kar bi prekinilo ta neskončni trenutek. Med tem pa se pretvarjamo, da je vse v redu, da je vse tako, kot je vedno bilo.

Vrnimo se k začetnemu prizoru in si gibanje vseh teh mobiliziranih entitet predstavljamo kot sile v sistemu. Modulacija osnovnih determinant sistema nam razodeva zakonitosti, ki z njim upravljajo. Šele ko predrugačimo določeno pomembno silo, recimo silo gravitacije, in nato opazujemo spremembe v sistemu, se nam razgrne pogled na dinamiko njegovega delovanja, na suhi vpliv drugih gibal, ki se nahajajo v ozadju. Eno izmed teh gibal lahko poimenujemo želja. Želja po družbeno-politični osvoboditvi namreč ni nič drugega kot še ena izmed socializacij nagona po preživetju. Sila, ki skuša kljubovati drugim silam in s tem prevrača realnost na bok. Vendar je to kljubovanje le navidezno, kajti vsak poskus neizogibno vodi do razpoke med realnostima in posledično v ikarovski prosti pad.

Bojan Stefanović